

אופקים מצטמצמים

ידיעות אחרונות / 7 ימים / 24.4.59 / תע' קבוצתית / "אופקים חדשים" / מוזיאון תל-אביב

כשנוסדה קבוצת "אופקים חדשים" בשנת 1948, היה זה ללא ספק מאורע בעל חשיבות ראשונה במעלה בתולדות הציור הישראלי. בקבוצה זו נתרכזו מיטב ציירי הזרם המופשט ובמידה מסוימת של צדק, הם טענו לכתר ה"אוונגרד" של הציור בארץ. תוך עשר שנים, חלו ב"אופקים חדשים" תמורות גדולות. רבים מחשובי משתתפיה של קבוצה זו (כסטמצקי, כהנא ומאירוביץ) פרשו ממנה בנסיבות לאו דווקא ציוריות. אחרים סטו לשבילים צדדיים של פתרונות טכניים יבשים, והיו אחדים, שניסו לאנוס עצמם לציור מופשט, מבלי שהיתה להם ההבנה המלאה למשמעותו של זרם ציור זה.

רדידות ורפיון מתח

כבר מהיום הראשון, לא היתה לחברי קבוצת "אופקים חדשים" השקפת עולם אחידה, או אפילו קרובה. במקומה, הם הסתפקו בהסכמה הדדית לאקסיומה כי הציור המופשט היא הצורה ההולמת את האמנות הפלסטית של ימינו.

תפיסה זו היא שייחודה אותם בקרב הציור הישראלי דאז, אך עם התפתחות הציור המופשט בארץ נעלם ייחוד בודד זה. עתה מתעורר הרושם, כי מלבד הזכות ההיסטורית של "אופקים חדשים", כפורצי הדרך לציור המופשט, לא נשאר דבר המבדיל בינם לבין שאר ציירי האבסטרקט.

עובדה זו מעמידה בספק את עצם זכות קיומה של "אופקים חדשים" כקבוצה נפרדת. התערוכה התשיעית במניין תערוכות "אופקים חדשים", המתקיימת עתה בביתן האמנות ע"ש הלנה רובינשטיין בתל-אביב, מצטיינת בהומוגניות רבה יותר מכל קודמותיה. אחריות לא ברוכה זו הושגה בחלקה ע"י קבלת מספר צעירים, שברובם נתונים עדיין תחת השפעותיהם הדומיננטיות של מוריהם ממיסדי הקבוצה. צעירים אלה, יחד עם מספר ותיקים שעיוותו את דמותם כדי להתאים עצמם ל"קו", תורמים רבות לרפיון המתח ולרדידות, שהם אולי הקו האופני ביותר בתערוכה זו.

נעלמה כליל אותה העזה, תוקפנית במקצת, שעוררה עניין רב כל-כך בתערוכות הראשונות, ובמקומה בא שובע של השגת מטרה, הרחוק מאוד מלהיות מוצדק.

התמוטטות ערכים וצבעים

על רקע אחיד זה בולט בייחודו מספר קטן של ציירים ופסלים. מבין הציירים בולטים בעיקר זריצקי ווכסלר.

בדיו הגדולים של זריצקי, שאולי ניתן להגדיר את סגנונו כ"אימפרסיוניזם-אבסטרקטי", ספוגים באותו פיוט עדין האופייני לצייר זה.

רגישות זו היא הסיבה לכך שכל הצעירים הנתונים להשפעתו, אינם מסוגלים לגלות

אף שמץ של ייחוד אישי בציוריהם.

הם מצליחים להגיע לכל היותר לחיקוי טכני חיצוני עקר, מאחר שחסרים להם התוכן הפיזי והוש השיפוט העדין של זריצקי.

ציוריו של וקסלר מלאים מתח רב והבנה עמוקה לשימוש בצבע, בתנועה ובחלל, והינם, ללא ספק, מהמוצגים החזקים בתערוכה.

הפתעה בתערוכה היוו ציוריה המשכנעים של לאה ארליך. ציירת זו מאזנת על בדיה תנועה בתוך חלל נסער ומגיעה למבע אישי עז. מבין שני ציוריה חזק יותר מס' 20, אם כי גם השני עומד על רמה גבוהה. צר רק שלא הציגה גם ציור זה, המצולם בקטלוג והמבטיח להיות מעניין ביותר.

תמיד היינו מאוהדי הגדולים של שטרייכמן, ואולי דווקא מסיבה זו התאכזבנו שבעתיים למראה ציוריו בתערוכה זו. ייתכן, כי ציורים אלה אינם דווקא מהאופיינים ביותר לצייר רגיש זה, אך מתעורר הרושם כי עם הינתקו מהנושא כאלמנט צורני, חלה בציוריו התמוטטות מוחלטת, הן של הערכים הפורמליים והן של אלה הצבעוניים וחבל.

איזון צורות ומשטחים

אברהם נתון עסוק בסוגיות של מבנה ויחסי צבעים, שאם כי הגיע בהן להישגים נאים - אין הן משום חידוש. לנו נראות בעיות אלה כטכניות בעיקרן, והן עלולות להוביל את הצייר לאמנות דקורטיבית-אסתטית חסרת עומק.

אבשלום עוקשי נטמע לגמרי בציורו של הצרפתי סולאז' (ראה תצלומים), מבלי לחדור כלל למשמעות ציוריו של זה כפתרון לבעיות מרחב.

קסטל מציג שישה בדים דקורטיביים, שאינם משוחררים מהשפעות זרות (סולאז'-מאנסיה), ונעדרים אותה שלמות הרמונית, שחיבבה עלינו את ציוריו הקודמים.

אביגדור לואיזאדא ויתר על הדוממים המעודנים שנהג לצייר ומציג במקומם ציורים מופשטים, המזכירים במקצת את ציורי וקסלר מלפני עשר שנים.

אברמוביץ ואריאלי עוסקים, כל אחד לפי דרכו, באיזון צורות ומשטחים צבעוניים מבלי שיגיעו לפשטות ולצמצום הדרושים על-מנת להעלות ציורים אלה לדרגת חוויה אמנותית.

האמן שבחבורה: דנציגר

נעמי אינס מתחילה להינתק מתלותה בווקסלר, ובציור "קומפוזיציה מס' 13", שהינו אחד הטובים בתערוכה, היא מתווה לעצמה דרך לביטוי אישי.

שמעון אבני נתון עדיין תחת השפעתו של זריצקי, מבלי שיהיו לו, כפי הנראה, הנתונים להגיע למבע אינדיווידואלי בסגנון זה.

גיורא נובק מאזן קווים על רקעים אפורים אחידים ומגיע לציור דקורטיבי נקי ואסתטי.

מבין הפסלים, שרמתם הכללית גבוהה יותר מן הציורים, אי-אפשר שלא להזכיר את פסליו המצוינים של דנציגר. בצמצום כמעט נזירי באמצעיו, מגיע דנציגר לפתרונות צורה ומרחק, המפליאים בפשטותם.

קשר פורמלי לנושא

יחיאל שמי מציג חמישה פסלים. מהם טוב במיוחד מס' 91, שאינו מועמד, כמקובל, על הקרקע, אלא צמוד לקיר ומשרה הרגשה כאילו הפסל צף בחלל, כשהברזל שמאחוריו משמש לו רקע אורגני.

היחידים בתערוכה זו, הקשורים מבחינה פורמלית בנושא, הם זוג הפסלים רות צרפתי ושטרנשוט. פסלה של רות צרפתי "דמות" יפה מאוד ו... קרוב להנרי מור. מבין פסליו של שטרנשוט נראה לנו ביותר הפסל "גוזלים".

אם רוצים אנשי "אופקים חדשים" להמשיך ולהצדיק את קיומם הקבוצתי, עליהם להרהר ברצינות אם קיומם הנוכחי איננו נמשך רק בכוח האירציה, כי מכלל אוונגרד כבר יצאו - ולכלל אסכולה לא הגיעו.